

Tidning för Ålbo by i
Hedesunda 18:e årgång
Ansvarig utgivare:
Offe Pettersson.
I redaktionen
Ålbo byförenings styrelse.

Ålbo bladet

2002

Spruthuset. Här förvarades brandsprutan förr i tiden.

DAGORDNING

Vid Ålbo byförenings årsmöte den.....

1. Årsmötets öppnande.
2. Val av ordförande och sekreterare för årsmötet
3. Val av två justeringsmän.
4. Godkännande av kallelse till mötet.
5. Styrelsens och revisorernas berättelser.
6. Fastställande av balansräkning.
7. Fråga om ansvarsfrihet för styrelse och kassaförvaltare.
8. Fastställande av antal styrelseledamöter jämte suppleanter.
9. Val av ordförande för ett år.
10. Val av styrelseledamöter jämte suppleanter.
11. Val av revisorer jämte suppleanter.
12. Val av valberedning.
13. Fastställande av budget och arbetsplan.
14. Behandling av styrelsens övriga förslag.
15. Behandling av till årsmötet inkomna motioner och förslag.
16. Behandling av övriga frågor.
17. Avslutning.

Vid lämplig tidpunkt görs uppställ för kaffe.

Verksamhetsberättelse 2001.

Ålbo byförenings styrelse har under året varit samlade till styrelsemöten vid tre tillfällen. Aktiviteter i föreningens regi har varit följande.

I vanlig ordning hälsade vi våren välkommen den sista april vid kalvhaga, en stor värmande brasa, därefter ett fint fyrverkeri från bryggan. Vi var ca. 50 stycken som gick tipsstigen ner i ett vackert vårväder.

Gökotta vid kalvhaga den 24 maj. Vi var 12 personer som träffades och grillade korv i snålblåsten.

Vårstädningen vid kalvhaga genomfördes den 12 / 5.

Ca. 25 st. var vi som krattade och städade.

Ålbofinten, byns egen fotbollsturnering, ägde rum den 30 juni. Många fotbollslag och stor publik i ett vackert försommarväder.

Sillfesten blev som vanligt lyckad. Fint väder och många besökare, ca. 140 personer hade letat sig ner till Kalvhaga för att få sig en glödstekt sill och en trevlig sammvaro, och lysstna till trubbadur Lasse Andersson.

Den 8 december var det adventskaffe i bystugan och dit kom ett 30 tal personer och lät sig väl smaka av kaffe med dopp, och lysstna till Ida Åhlstrands fiolmusik.

Bystugan har varit öppen för byns ungdommar under höst vinter, där har dom spelat bordtennis och div. andra aktiviteter.

Den 18 november höll byföreningen auktion i kommunalhuset i Hedesunda.

Ett stort tack till alla som ställde upp med gåvor och arbete..

Under året har byföreningen fått som gåva den mark där bystugan står, marken är avstyckad men ej betald ännu.

Ett stort tack till delägarna från Andersas gård.

Styrelsen.

Ålbo byförening.

Ekonomisk sammanställning av verksamheten
år 2001 2002.

Ingående behållning 19 mars 2001	8650,46
Inkomster.	
Intäkter från verksamhet.	31287,37
Utgifter	
Utgifter från verksamhet.	7158,00

Utgående behållning den 25 mars 2001.

Bank	28682,38
Postgiro	2014,55
Kassa	2082,80
	32779,83

Utgående behållning.	32779,83
Ökning av behållningen. Ålbo den 24e mars 2002	24129,37

Hans J Zetterberg Kassör

Ett soldattorp berättar...

**En avhandling om Ålbo by och ett av
dess soldattorp**

Jag tänker i denna avhandling berätta om Ålbo by utanför Hedesunda och hur det var att bo där.

Ålbo är en gammal bosättningsplats, hur gammal vet ingen. Fynd visar dock att människor vistats här sedan årtusenden. Första gången Ålbo nämns i skrift är 1432, då en Sighwalder från Awardhebo (ålbo) omnämnes som nämndeman i en tvist i domkapitlet i Uppsala om Gadöborg i Valbo.

Namnet Ålbo har enligt ortsnamnsvetare kommit av det fornsvenska mansnamnet Awardhe med tillägget bo, alltså Awardhes bostad, vilket genom århundraden förändrats till Ålbo.

Den rikliga förekomsten av slagg på olika platser i byn visar att en ej obetydlig järnframställning i primitiva smältugnar skett här ca 1000 år tillbaka i tiden, vilket gav den tidens invånare del av försörjningen. Järn framställdes med säkerhet i Ålbo till mitten av 1500-talet då en Lars Windbygdir fick betalning för en "bogehamrer till Ålebo hytta" enligt en gammal räkenskapsbok. Var denna hytta var belägen är okänt, möjligt vid Smedsäng där bäckens vatten kunde driva bläst och hammare.

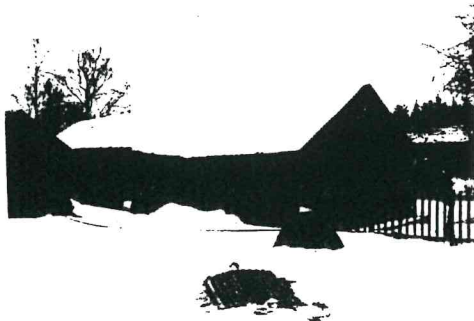
De stora Älvängarna i Ålbo har givit byn ett visst välstånd på 1500-talet genom försäljningen av hö. Dalälven svämmade över på våren och tillförde ängarna mycket näring. Redan på 1300-talet gav nog detta tillsammans med järnframställning ett visst välstånd vilket bevisas av att Hedesunda kyrka betalade samma skatt till Domkyrkan som de större socknarna i Gästrikland.

Den ursprungliga bebyggelsen till nuvarande Ålbo bestod från början av fem bondgårdar med Janses som den största, vilket den kvarvarande källaren bevisar. Dessa fem delades genom olika århundraden upp till ett flertal gårdar, dock med bosättning i bykärnan. Vid lagaskiftet 1830 fick ett flertal flytta till sin tilldelade jord.

Norra delen av Kärringtä fram till Andersas blev även tidigt bebyggt av så kallade utanvessare med ett flertal stugor.

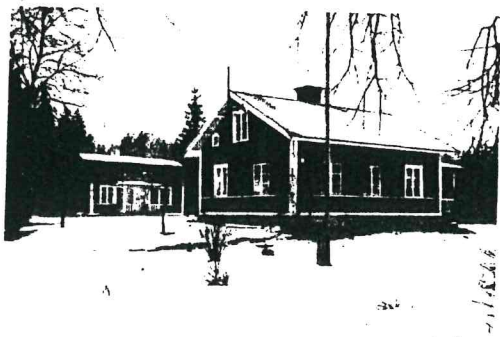

En av utanvessgårdarna –
Fröjds soldattorp

Fröjds ladugård

Bebyggelsen kring skolan är av senare datum och kallas Myrsveden.

Benedicks jaktstuga

Bebyggelsen i Finnmyra är uråldrig och ett otal stugor har funnits där, men några gravar är ej kända där. En tidigt avfolkad bosättning fanns nedom Per Lars vilket gravar ger bevis om. Denna plats kallas Gensta.

Kvarn och såg har under åtskilliga århundraden funnits vid nuvarande Julins där det fanns rikligt med vatten.

Det uråldriga fäbodstället för byn var beläget efter Ålboån intill nuvarande landsvägsbron och benämndes Strömsunds fäbodar.

Fast skola med lärare kom år 1870 i en ditflyttad gård från Vinnarsjö, nuvarande Linds.

*Gamla skolan –
Nuvarande Linds*

Den nuvarande skolan stod klar 1901 med påbyggnaden av övre våningen till småskola 1928. 1938 upphörde dock småskolan och 1948 upphörde all skolverksamhet.

Den nuvarande skolan

Befolkningskurvan steg fram till sista sekelskiftet och var rätt konstant en tid, för att sedan katastrofalt sjunka. Den har nu glädjande vänt. 1925 fanns 199 invånare men sjönk fram till 1971 med 132 personer till endast 67 enligt mantalsskrivningen. (1)

Under första och andra världskriget uppstod brist på oljor som även då var viktiga. För att man skulle ersätta dessa byggdes i Ålbo en fabrik vid Smedsäng där man utvann olja ur trätjära. Det var Sven Loftman och Edvard Benedicks som uppförde fabriken. Den gick väldigt bra ända tills en dag en tjärkokare gick sönder och elden bröt ut. Det blev en våldsamt brand men som tur var begränsades elden till själva fabriken.

Tjärfabriken vid Smedsäng

Tillhörande magasin

Med denna katastrof var fabriken korta saga slut. Fabriken stod oanvänd till början av 1930-talet då den börjades att hyras ut. Mitt i 1930-talets depression satte Edvard Benedicks igång tillverkning av en säkert förmålig isoleringsmatta för byggnadsändamål med firmanamnet AB Byggmatta. Den var tillverkad av sjögräs innesluten i grovt papper sydd igenom med en komplicerad symaskin med upp till 20-talet nålar.

Denna tillverkning var säkert många år för tidigt ute på marknaden. Produktionen blev inte stor men pågick 1930-talet ut innan den lades ner. (2)

Hur försörjde man sig då i en liten by som Ålbo? Vad gjorde man på fritiden? Vad hade man för seder och bruk? Kort sagt, hur var det och hur är det, att leva i en liten by?

I Ålbo finns idag tre soldatstugor kvar och en av dessa är Fröjds. Jag tänker berätta om det huset och om han som bor där nu. Han heter Arvid Fröjd och är min mormors mors bror. Han är född den 5 maj 1907. Jag har även gjort en intervju med honom och tänker ta upp valda delar av den.

Varifrån kommer din släkt?

Den kom ursprungligen från Per Hans. Från början bodde det två bröder där. De hette Pehr och Lars. De bodde där på 1500-talet. Längre fram i tiden bodde det en flicka där som hette Brita. Hon föddes den 24 augusti 1784. Hon fick ett barn, och på den tiden var det någonting hemskt om de fick en unge innan de gifte sig. Då hade de väl så skrivit att hon skulle ha en gård. Hon skulle flytta. Då bodde det en soldat här som hette Printz. Han var gift med en syster till Brita. Brita fick överta gården för Printz dog. Så fick Brita min mormor. Hon hette Anna. Hon är född 1817 hon.

Din morfar då?

Han är från Ersbo. Hedblom hette han.

Bodde Brita kvar när din mormor och morfar bodde här?

Ja, det gjorde hon. De tog hand om henne tills hon dog.

Men sedan föddes din mamma och hon och din pappa övertog huset?

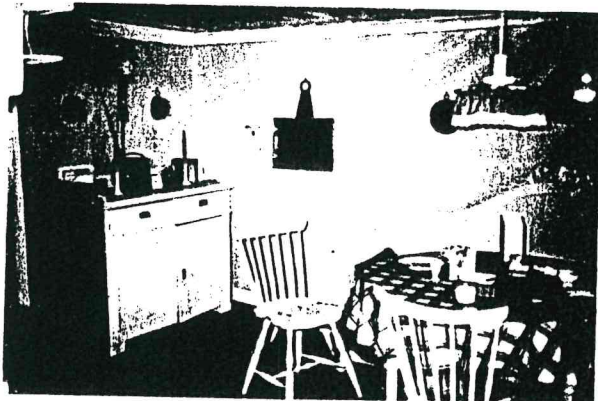
Ja. Mormor och morfar bodde kvar här hela livet. De dog innan jag var född.

Sedan föddes ni. Hur många var ni från början?

Nio stycken. Johan 21/12 1888, Anna 18/10 1890, Maria 14/8 1892, Kristina 7/8 1894, Anders 1/12 1896, Matilda 13/3 1898, Hulda 19/11 1900, Hanna ½ 1904 och jag 5/5 1907. Anders dog innan han blev 1 år och Hulda dog när hon var 25. Hon hade klent hjärta.

Bodde alla ni i det här huset?

Ja. Men på sommaren sov vi uppe på vinden.

Inredning hos Fröjds

Hur många år gick man i skolan?

6-7 år.

Du har gått 7 år?

Ja, det har jag.

Gick alla i Ålbo skola?

Jaa. Men då låg den inte där den ligger nu. Jag har gått i den nya. Den gamla skolan låg längre ner efter vägen. Det blev en affär där sedan.

Efter skolan började ni sedan att arbeta. Arbetade flickorna som piga?

Ja. De tjänade piga inne i stan. Men Stina (Kristina) var hos Ollas först, Maja (Maria) var hos Anders Lars och Anna var hos en komminister Almesjö. Sen var Stina först i Prästgården och sen var de där efter varv allihop. Stina var först i stan också, men flyttade hem sedan när mor och far blev gamla. Anna skulle ju ha gjort det men det gick ju inte alls. Anna var ofta väldigt svår kan man säga.

Sedan kom Maja tillbaka?

Ja, när hon hade blivit änka. Hon var gift med Olle Persson från Gripen och när han dog flyttade hon hem. Det var 1947. Anna hade jobbat på Forsmarks Herrgård men då hon blev pensionerad kom hon tillbaka till Ålbo.

Vad arbetade du med när du var yngre?

Jag flottade.

När gick du in vid flottningen?

1925. Då var jag 18 år.

Var det det första jobbet du hade?

Nej. Jag hade varit i skogen och på torvmossen före. Och första jobbet jag hade var som dräng vid Per Ols Pelle.

Var du i skogen på vintern?

Ja, det var jag.

Och så gick du med i flottningen?

Ja. Jag kom med när far slutade.

Hur många år var du med och flottade?

22 år tror jag. Vårflottningen började först. Sista dagarna i mars började de ett år men vanligen började de andra måndagen i april.

Var började ni flotta någonstans?

Uppe i Vannersjö. Vi låg borta och levde gammaldags flottarliv. Vi spelade över två sjöar. Det var strömt så vi spelade över.

Hände det några olyckor under tiden du jobbade där?

Nej, inte med vårflottningen inte.

Akte ni båtar?

Nej, inte i början men när vi kom ner till ett litet fall, Svartbyfallet heter det, gjorde vi det. Där blev det bröten. Man gjorde bara småbommar till en början och de skulle läggas undan som man sa. Det var pålar nerskruvade, sen var det en ställina som man fäste i bommen, och så surrade man om. Det skulle ske väldigt kvick, en så'n påle. Då svingade bommen till land så man kunde lägga fast den. Det var en som drunknade och ramlade i sjön, det gjorde vi allihopa. Jag minns, vi jobbade ju mycket på höstarna. Det var kallt och mörkt. Det var en som skulle svinga en bom och jag hade bara en smal strandremsa att gå ner på och när han slog loss den blev det ett ryck och jag åkte i sjön. Tjockt klädd var man. Långa gummistövlar. Jag vet inte hur jag kom upp, men upp kom jag.

Jag har hört att det ska spöka på någon av öarna här ute. Är det sant?

Menar du Alnön? Jaha ja, där hände det ju saker. Där var det ju historier om Drottning Kristina.

Hade inte hon ett jaktstolt här?

Jaa, det är längre upp det. Mot Gysinge. Ingbyhammar kallade vi det. Ingeborg hette hon som bodde där. Det var något halvkungligt det också. Där, där var det konstigt. Båtarna hade ved där och så hade de en kasem där man kunde ligga över. Där var det något konstigt ser du. När vi var där, fast vi var flera stycken, blev det ett sånt där förbud som de säger. Vi hörde så tydligt att det var några som kom och rodde och satte iland båten och drog upp den. Sen en stund efter så kom de. Det är flera som hörde det så det är absolut sanning.

Jag hade en skeppare jag, som var uppifrån Dalarna. Kavat var han. Han var med när vi körde laxen. Han var ju befälhavare över det hela så han sa: Nu rör vi inte upp med lasten utan vi bor kvar här. Men vi andra hoppade i småbåtarna och rodde hem. Han låg där en natt ensam sen kom han hem. Han talade aldrig om vad som hade försiggått. Han var alldeles förstörd karln. Sundström hette han förresten.

Det var väl någon som draggade efter kyrkklockorna också?

Ja, det var det.

Vad är det för kyrkklockor?

Jaa, under Gustav Vasa skulle de ju ha alla kyrkklockor. Då stack de iväg och skulle frakta dem någon annanstans.

Sänkte de dem i Dalälven då?

Nej. Det var på vintern och isen sprack när de var mitt på och så sjönk klockorna. Det är många som har letat efter dem.

Men det är ingen som har hittat något?

Nej, de har väl sjunkit så långt ner i dyn.

På tal om sägner och historier. Vad gjorde ni för saker när ni var små? Hur firade ni jul till exempel?

Vi fick nästan inga julklappar alls. Det var först när vi blev äldre som det blev vanligt. Men jag kommer ihåg en jul då jag fick en bil av plåt.

Gick ni i julottan?

Jaa. Det var ju vanligt. Man åkte i häst och släde. Och så var det sed på juldagsmorgonen att man gick och tittade på julgranar i andra kåkar. Julgranarna skulle vara tända när de åkte till julottan. Sen "bjäla man bock" på juldagskvällen.

Vad var det för något?

Man gjorde halmbockar och kastade in hos andra och så var man rädd. De skulle ju ta i en om de hann. Det var bara att springa. Man sa "bä" när man kastade in bocken och så skenade man. Inte hade man tid att hänga på någon dörr inte.

Om de fick tag i er. Vad hände då?

Inte gjorde de någonting. De gick in och visade upp en och det vart skam om man blev tagen.

Vad gjorde ni på fritiden?

Det fanns en boxningsklubb som tränade i fabrikslokalerna.

Var det några fler aktiviteter?

Nej. Det var vad man själv hittade på. Spela bandy nere på sjön och så skidor förstås. Och så höll vi på med skidskytte.

Sedan växte du upp och skulle göra lumpen. Var gjorde du den någonstans?

Här i Kungsbäck. Sedan flyttade jag till Göteborg.

Vad jobbade du med där?

Det fanns en finmekanisk utbildning i Stockholm, Göteborg och Härmösand. Jag begav mig till Stockholm men där var det fullt.. Dit skulle alla. Jag åkte till Göteborg och började där i stället.

Hur länge bodde du i Göteborg?

5 år. Efter utbildningen jobbade jag på Hasselblads och efter det till örlogsvarvet.

Varför flyttade du ifrån Göteborg?

Det var så tråkiga vintrar där. Plaskigt och aldrig någon snö.

När flyttade du hem till Gävle igen då?

1955. (3)

Arvid Fröjd flyttade alltså hem igen 1955. Efter några års boende i stan flyttade han ut till sitt fädernes hem i Ålbo. Där bor han idag ensam med sina två hundar, Jack och Prisse.

Platsen där Per Hans låg. Gården som vi härstammar från.

Den sista affären i Albo. Den slog igen 1962 och ägaren var Johan Fröjd, Arvid Fröjds bror.

Vesters. Ett annat soldattorp i Albo.

Vesters lada.